

Kirzner'in Girişimcilik Teorisinin Avusturya İktisat Okulundaki Yeri ve Önemi*

DOI: 10.31006/gipad.396298

Sibel CENGİZ**

Öz

Avusturya İktisat Okulunun temsilcilerinden biri olan Kirzner'in "Girişimsel Keşif Teorisi" Mises'in ve Hayek'in piyasa süreciyle ilgili görüşlerinden esinlenmiştir. Ana akım iktisatla çok ortak noktası olan Hayek'in analizinin bazı problemleri vardır. Çünkü Hayek, piyasadaki tüm katılımcıların fiyat alıcı olduğunu varsaymaktadır. Fiyatların nasıl belirlendiği ve onların tekrar nasıl dengeye geleceği bir sorun olarak varlığını devam ettirmiştir. Kirzner, Hayek'in bu teorik boşluğunu Mises tarafından geliştirilen "Girişimsel Fiyat Ayarlama Teorisini" kullanarak doldurmaya çalışmıştır. Kirzner'in teorisinde, fiyat alıcı olan girişimcidir. Girişimciler ekonomik koşullardaki değişimleri algılar ve yeni piyasa koşullarına uyum sağlamak için uyarlanan fiyatlar ve bireysel kararlar arasındaki eksik koordinasyonu keşfederler. Kirzner'in girişimcilik perspektifi modern piyasa ekonomilerinde ekonomik koordinasyon sürecinin açıklanmasıdır. Dolayısıyla çalışma, hem Kirzner'in girişimcilik teorisinin Avusturya İktisat Okulundaki yerini ve önemini hem de modern girişimcilik teorilerine katkılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kirzner'in Girişimcilik Teorisi, Avusturya İktisat Okulu.

Jel Kodları: B53, L26.

The Place and Importance of Kirzner's Entrepreneurship Theory in the School Austria Economy

Abstract

One of the representatives of the Austrian School of Economics, Kirzner's "Enterprising Discovery Theory" was inspired by Mises and Hayek's views on the market process. Hayek's analysis, which is very common with mainstream economics, has some problems. Because Hayek assumes that all participants in the market are price takers. How the prices are determined and how they will come to the balance again remains as an issue. Kirzner tried to fill this theoretical gap of Hayek using the "Enterprising Price Adjustment Theory" developed by Mises. In Kirzner's theory, the price taker is the entrepreneur. Entrepreneurs perceive changes in economic conditions and exploit incomplete coordination between prices and individual decisions to adapt to new market conditions. Kirzner's entrepreneurial perspective is the disclosure of the economic coordination process in modern market economies. Therefore, Kirzner's theory of entrepreneurship in the Austrian School of Economics will be analysed with similarities and differences in terms of its contributions to modern entrepreneurship theories.

Keywords: Entrepreneurship, Kirzner's Entrepreneurship Theory, Austrian School of Economics.

Jel Codes: B53, L26.

* Bu makale, Muğla Fethiye'de gerçekleştirilen III. Uluslararası Girişimcilik, İstihdam Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., Ardahan Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, e-mail: cengiz.sibel@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0439-1622>

1. Giriş

Avusturya İktisat Okulu bireye dayanan çerçevede, farklı ölçeklerde bir toplum, piyasa ve girişimcilik modelini içerir. Bu nedenle, Avusturya İktisat Okulu, iktisat tarihine dahil edilmesi gereken kalıcı bir katkı sağlamıştır. Avusturya İktisat Okulu girişimciliğin analizi için kapsamlı bir çerçeve oluşturuyor mu?" sorusunun cevabını bulmak için yapılan bu çalışma, Avusturya İktisat Okulunun kaynakları ile sınırlandırılmış bir literatür çalışmasıdır.

Çalışmanın ilk bölümünde Avusturya İktisat Okulunun tarihçesine yer verilmiş, en önemli temsilcileri olan Menger, Mises, Hayek ve Kirzner'in görüşleri vurgulanmıştır. Bu betimlemeler konu gereği olarak girişimcilikle ilişkilendirilmiş ve sınırlandırılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde Kirzner ve girişimcilik teorisi detaylı bir şekilde analiz edilmiş ve son bölümde de Kirzner'in teorisine yönelik eleştiriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Avusturya İktisat Okulunun Temsilcileri, İlkeleri ve Girişimcilik Konusundaki Görüşleri

Avusturya İktisat Okulu 19. yy. da ana akım iktisattan kopuşla birlikte ortaya çıkmıştır. Hatta o zamanların önemli bir grubu olan Alman Tarih Okulundan farklı olduklarını vurgulamak için de "Avusturya İktisat Okulu" adını almışlardır (Humphreys 2007: 17). Avusturya İktisat Okulunun kurucusu Carl Menger'dir. Onu takip edenler; Eugen Böhm-Bawerk ve Friedrich Von Wieser'dir. Carl Menger (1840-1921), Stanley Jevons ve Leon Walras ile birlikte marjinalist devrimin yaratıcılarıdır. 1871 yılında Carl Menger "Ekonominin İlkeleri" kitabını yayınlamış ve kitabında tüketim talebinin subjektif yönlerini ortaya koyarak üretim faktörlerine olan talebi belirlemiştir. Bu kavramda ön plana çıkan insan olduğu için, girişimciliğin Avusturya İktisat Okulunun merkezinde yer almasına neden olmuştur. Menger'in çalışmalarını Jevons ve Walras gibi diğer marjinalistlerden ayıran şey, insanı temel önceliği olan sınırlamaları ile birlikte ele almasıdır (Lachmann 1994: 215). Çalışmaları daha sonra Viyana'daki öğrencileri; Eugen Böhm-Bawerk (1851-1914) ve Friedrich von Wieser (1851-1926) tarafından sürdürülmüştür. Böhm-Bawerk, zamanı düzenli bir gelecekte düşünmeyi isteyen bir değişken olarak tanımlamıştır. Faiz oranlarının neden pozitif olduğunu belirten üç neden ortaya koymuştur. Birincisi; insanların gelirlerinin marjinal faydasının zamanla düşeceğini, çünkü gelecekte daha yüksek gelir beklediklerini ortaya koymuştur. İkincisi bir malın marjinal faydasının psikolojik nedenlerle zaman içinde azalacağını, üçüncüsü de bugünkü malların faydasının teknik olarak gelecekte daha üstün olduğudur. Böhm-Bawerk'in faiz teorisi modern faiz teorisinin temelini oluşturur. Menger'in diğer öğrencisi von Wieser marjinal fayda kavramını ortaya koymuş ve fırsat maliyeti kavramıyla ekonominin arz tarafını geliştirmiştir (Garrison 2008: 4). İkinci nesil Avusturya İktisat Okulu temsilcileri, Ludwig von Mises (1883 – 1950) ve Schumpeter'dir (1881 – 1973). Schumpeter, Böhm-Bawerk'in doktora öğrencisidir. Doktora tezinin başlığı "Ekonomik Kalkınmanın Teorisidir". Schumpeter'in temel tezi ekonominin dengede olmayışı değil yapısal değişimdir. İkinci kuşak Avusturya İktisat Okulu temsilcilerinden olan Ludwig von Mises (1881 – 1973) Carl Menger'in çalışmalarından etkilenmiştir. Mises'in temel çalışması 1949 yılında basılan "İnsan Eylemi" kitabıdır. Mises hayatını ekonomiye adanmış bir diktatörlüğe ve mutlak bir hükümete izin vermeyecek bir sistem bulmaya çalışmıştır. Hayek, Avusturya İktisat Okulunun en önemli temsilcisi kabul edilmektedir. Çalışmaları, 1952 tarihli "Duyusal Düzen" kitabında insan aklının bir modelinden, "Toplumda Bilginin Kullanımı" (Hayek, 1945) yayınındaki toplumsal bilgi sorununa kadar uzanır. Her iki eseri de girişimcilik açısından kilit önem taşımaktadır. Çünkü Hayek eserlerinde zihnin benzersizliğini tanımlamış ve toplum için bir model ve girişimcinin işlediği piyasayı tanıtmıştır. Avusturya İktisat Okulunun önemli temsilcilerinden olan Israel M.

Kirzner'in (1930-) ise girişimciliğe dair üç katkısı bulunmaktadır. Bunlar; piyasadaki girişimcinin fonksiyonu, ekonomi politikası için kurumsal gereklilikler ve en son olarak da dağıtımda adalet olarak sıralanabilir. Piyasa ekonomisini açıklamak üzere geliştirdiği neoklasik iktisadın eleştirisine dayalı teorik çerçeve "Dinamik Rekabet ve Girişimsel Keşif Süreci" ya da piyasa süreci olarak da adlandırılmaktadır.

Avusturya İktisat Okulunun ortaya çıkışında neoklasik iktisadın hem mikro hem de makro iktisat ayağına ilişkin yönelttiği eleştiriler en önemli çıkış noktalarıdır. Neoklasik iktisadın soyut bir denge kavramı üzerine odaklanması, analizlerinde zaman ve girişimci kavramının olmaması, tam rekabet koşulları gibi gerçeklerden uzak bir analizin olması Avusturya İktisat Okulunun taraftar toplamasına neden olmuştur. Neoklasik iktisadın dengede olan ekonomiyi ele alması ekonominin süreçsel doğasının inkâr edilmesi anlamına gelir ki bu durum insanların bireysel karar alma ve vermede pasifleşmesine yol açar. Burada dün alınan bir kararın bugünkü etkileri üzerinde durulur (Hayek, 1948: 94-99, Kirzner, 1973: 30-43; 1997). Kısacası, piyasa dinamiktir, insanlar eksik bilgi sahibidir ve gelecek bilinmemektedir. Bu nedenle insanlar ayakta kalabilmek için kendiliğindenlik ve yaratıcılık göstermelidirler (Hayek, 1945; 1948). Girişimci, bu aktif özneliğin özetidir. Bu pozisyonun temel yapı taşları Hayek ve Mises'in çalışmalarına dayanmaktadır.

2.1. Menger ve Mises için Ekonomideki Dengesizlikler ve Girişimcinin Rolü

Avusturya İktisat okulunun kurucusu olan Menger; Jevons ve Walras ile birlikte Neoklasik okulun ve marjinal fayda kavramının üç yaratıcısından birisidir. Fakat Menger; Jevons ve Walras'tan farklı olarak matematik notasyonları ve denklemleri kullanmaz.

Menger'in (1871) ekonomiyi tanımlamasında Mises (1949) tüm insan eylemlerinin evrensel mantığının unsurlarını görmüştür. Seçim mantığını geliştirmiş ve onu ekonomi teorisinin temeli yapmıştır. Modern neoklasik mikro iktisatla aynı şey değildir. Neoklasik mikro iktisat, bununla birlikte, matematiksel ve biraz da stilize edilmiş bir tercih resmi kullanmaktadır. Mises bunun yerine Menger'in geleneğini devam ettirmiş matematiksel eşitlikler yerine kelimeleri kullanmıştır. Seçim mantığını anlatmak için Mises, "praxeology" gibi talihsiz bir kelimeyi icat etmiştir. Spesifik olarak "praxeology" insan eyleminin ekonomik teorisidir. Mises ve diğer takipçileri mikroekonomiyi, seçim yapan için durumunu iyileştirmeye çalışan aktif bir zihin olarak görmüşler ve Menger'i izlemişlerdir. Mises'in mikro iktisadı Menger'in piyasa süreci teorisine, Walras'ın genel denge kuramı ve Jevons ve Marshall'ın kısmi denge kuramı ile bütünleştirmiştir. Menger gibi Mises'de eylemin ardındaki düşüncüyü vurgular. Bu görüş, Menger'in piyasa sürecine vurgu yapmasına neden olmuştur. Menger'de olduğu gibi Mises'te piyasa süreci, hayali bitim noktasından daha önemlidir. Gerçekten Mises, tüm eylemin dengesizlik içinde gerçekleştiğini vurgulamıştır. Mises, denge açıklamalarından daha çok piyasa sürecini analiz eder. Ekonomi teorisindeki denge Mises'e göre tamamen hayalidir. Denge, gerçekçiliği açıklamaz yalnızca akıl yürütmeye yardımcı olur. Mises bu durumda girişimciliğin dengesizlik içinde ortaya çıktığını belirtmektedir. Girişimciler dengesizlik koşullarında kar fırsatını görürler. Kar arayan girişimciler arasındaki rekabet, piyasa verilerinde daha fazla bir değişim olmazsa bütün mal ve hizmetlerin fiyatlarını dengeye getirici bir kurum olarak görev üstlenir. Gerçekte Mises, girişimciyi analitik olarak rekabet sürecinden ayrı tutmaz.

Mises, piyasa sürecinin girişimsel karakterini ve dinamiğini vurgularken, belirsiz bir dünyada kar arayan girişimci tarafından yaratılan piyasa sürecini görmüştür. Mises piyasa sürecinin itici gücünün ne tüketiciler ne de faktör sahiplerinin olmadığını itici gücün ya da teşvik edenin spekülâtif girişimci olduğunu belirtir. "İnsan Eylemi" kitabında Ludwig Von

Mises, girişimciyi üç farklı yol kullanarak tanımlar. Mises’de bu kavramın kullanımında karşılaşılan belirsizlik mübadele sisteminin karşılaştığı belirsizliğin sonucudur.

Mises’in ilk girişimci kavramı ideal tiplerden birisidir. Kişinin kendi geçmiş eylemleri ve diğerlerinin geçmiş eylemleri ile ekonomik yönleri tarihsel bir anlayışla elde etmek için kullanılmıştır. Ekonomik teori başka bir girişimci tanımı gerektirir. Mises tarafından kullanılan bir başka girişimci kavramı mübadele teorisindeki girişimsel fonksiyondur. Bu fonksiyon piyasa ekonomisinde yer alan bütün aktörler tarafından gerekli olan bir performanstır. Bu durumda da piyasaya belirsizliğini açıklamayı etkileyen bütün unsurlar teorik hale getirilmeye çalışılır. Eylem içindeki insan her eylemin doğasındaki belirsizliği görebilir. Dolayısıyla çiftçinin, işçinin, ödünç verenin doğasında girişimsel bir taraf vardır. Tüm bunlar belirsiz bir gelecek için sağlanan kısmen spekülasyon aktörlerdir.

Fonksiyonel bir kavram olarak, girişimsel faaliyetin piyasa ekonomisi teorisi çerçevesinde sınırlandırılması gerekmektedir. Çünkü ekonomik kayıp ve kar hesaplarını kapsar. Faaliyetler gelecekte kar elde etmeye yönelik olarak koşullanmıştır. Özellikle, girişimsel kar tüketicilerin gelecek talep beklentilerinden daha iyi tahmin edilerek elde edilebilir. Bu belirsizlik durumunda beklenen talebi karşılamak için üretim faktörlerini kullanır. Girişimciliğin piyasa gücünü nasıl kullandığını ortaya koyar.

Fonksiyonel girişimci tanımını kullanmak için teorik olarak piyasa dengesizliği kavramı gerekir. Çünkü bu ekonomide parasal kar yoktur. İnsan davranışına girişimsel bakış, piyasa ekonomisinin genel denge açıklaması gibi piyasadaki veriler değişmiş olsa bile bu açıklamayı yapmayı engeller. Mises’e göre girişimci piyasada var olan verilerdeki değişime göre hareket eden insan olarak ifade edilir. Gelecekte beklenen talepten kar faaliyeti açıklaması tam bir hayali mülksüz girişimcidir. Çünkü ödünç alınan varlıklar ödünç verilen yükümlülüklerle eşleşir. Mises onun için şunu demektedir, eğer o başarılı olursa net kar onundur. Eğer başarısız olursa kaybı kapitalist karşılamak zorundadır.

Mises’in üçüncü teorik girişimci kavramı su içindeki çamur gibidir. Bu kavrama girişimci teşvikçisi adı verilir. Bu girişimciler, koşullardaki beklenen değişimlere üretimin ayarlanmasıyla kar elde edilir. Çünkü bu girişimciler daha hızlı hareket eden, daha paylaşımcı, ekonomik gelişmenin öncüsü ve tetikleyicisi olan kişilerdedir. Mises’e göre bu tanım fonksiyonel olana göre daha dar bir tanımlamadır. Mises bu kavrama ihtiyaç duyulacağını ortaya koyar çünkü insan doğasının genel özelliği bütün piyasa işlemlerinde ortaya konulur. Dolayısıyla Mises’e göre girişimci bir lider ya da teşvik edendir.

Mises’in üçüncü kavramı ilk ideal tip kavramıyla benzerdir. Bu gereklilik mübadele teorisinin gereksinmesinden daha çok tarihsel açıklama amacının piyasa için ideal tipi yaratmasının yararsızlığının bir sonucudur. Mises’in kendi kelimeleri de bunu destekler zaten girişimci geleceğe karşı korur. Bütün piyasalar gelecek piyasasına sahipse, ancak gelecekteki araçlar girişimci olabilir. Eylemdeki kişi olan girişimci teorik tanımından daha çok girişimci teşvik edici tanımı kullanılır. Bu bakış Mises’in iddiasını destekler. Bir insan kar elde ederken ve zenginliğe ulaşırken bencil davranır. Üstelik Mises, girişimci tanımında tarihsel ve fonksiyonel girişimcilik tanımı arasında farklılığın olduğunu söyler. Mises ihtiyaçların karşılanmasına göre girişimciyi sınıflandırılır ve kullanılır. Ekonomi, insanların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların kullanılması anlamında piyasa toplumunun yapısını araştırır.

Mises, piyasayı girişimsel süreci görerek öğrenmiştir. Hayek, bilginin rolünün piyasa etkileşimi yoluyla artırılmasının dengeleştirme süreci için artırılmasından söz etmektedir. (Kirzner, 2000: 11). İnsanların niyetinin fiyat farkı avantajlarından yararlanarak kar elde etmek demektedir. Bu tür bir insan piyasadaki kar kaynaklarını hızlı görür ve yakalar. Kar arayan spekülasyon, üretimin itici gücü olarak piyasanın itici gücüdür.

Girişimsel etkinlik öncesinde önemli bir rol oynar daha sonrasında kapsam içinde yeri kalmamıştır. Bununla birlikte, piyasa sürecinin dengeleyici özelliği girişimcilerin faaliyetine hayati olarak bağlıdır. Aksine Hayek, piyasa sürecinin açıklanmasında girişimcinin rolüne açık olarak odaklanmıştır. Daha çok bilginin ve birlikte öğrenmenin rolüne odaklanmıştır. Piyasa işlemi esnasında, birbirlerinin planlarından daha fazla doğru bilgiyi öğrenmek için piyasa katılımcıları bir araya gelir.

Hayek, bir keşif işlemi olarak rekabetçi bir piyasa sürecini tasavvur eder. Onun önemli makalelerinde, Hayek rekabet sürecini geçici ve spesifik amaçları başarmak için yararlı olan belirli gerçekleri keşfetme süreci olarak görmektedir. Hayek teknolojik ilerlemeler gibi büyük keşiflerle ilgilenmemekte daha çok bireylerin belirli zaman ve yer gibi küçük keşifleriyle ilgilenmektedir. Daha da spesifik olarak rekabet, tüketicilerin daha önce doyurulmamış istek ve arzularını ortaya çıkarır. Aynı zamanda var olan mal ve hizmetlerin daha düşük maliyetlerle üretim yöntemlerini ortaya çıkarır ve yeni yöntemlerin sanayide uygulanmasını sağlar.

Mises'in çalışmasına dayalı olarak, Hayek sosyalizmi eleştirir. Hayek, merkezi planlı bir ekonomide bilgi problemi nedeniyle, rasyonel ekonomik hesaplamaların imkansızlığını göstermiştir. Bunun nedeni olarak da fiyat mekanizmasının yokluğunda sosyalist planlamacıların ekonomik faaliyetleri koordine eden bilgiyi elde etmelerinin olanaksız olduğunu göstermiştir.

Hem Mises hem de Hayek ayrı bir modern piyasa süreci yaklaşımını yaratarak ana akım neoklasik iktisattan farklılaşmışlardır. Hayek'in ve Mises'in piyasa süreci kavramları arasında farklılıklar olmasına rağmen her ikisinin de bakış açısı birbiriyle tamamlayıcı ve birbirini destekleyici niteliktedir. Kirzner'in de "Girişimsel Keşif Teorisi" Mises'in ve Hayek'in piyasa sürecine bakışlarının tamamlayıcılığına dayalıdır.

2.2. Hayek'in Bilgi Kuramında Girişimciliğin Yeri ve Önemi

Friedrich Von Hayek, kariyerinin ilk zamanlarında Mises'ten çok etkilenir. Hayek, Mises tarafından ortaya atılan bir problemi, yani bilginin toplumdaki ekonomik rolünü analiz etmiştir. Menger de bilginin rolüne büyük önem vermiş olmasına rağmen çoğunlukla tüm iktisatçıların kullanabileceği teorik bilgileri ele almıştır. Hayek, iş bölümünün bilgi ürettiğini, farklı insanların farklı bilgiye sahip olduğunu kabul eder. Böylece, ekonomik karar almaya kılavuzluk eden bilginin bireyler, aileler ve firmalar gibi bağımsız olarak hareket eden birçok ekonomi ajanı arasında yayıldığı ifade eder. Hayek, Avusturya İktisat Okulunun 'bilgi sorunu'nun önde gelen kuramcısı olmuştur. Neyin üretileceği, nasıl üretileceği ve bunun gibi pek çok farklı bilginin farklı ekonomik aktörler arasında nasıl dağıtılacağını belirtmiştir. Avusturya İktisat Okulunun bilgi problemi, dağınık olan bu bilginin koordinasyon problemidir. Hayek, bilgi probleminin piyasa sürecinin merkezi olmayan karar verme yoluyla nasıl çözüldüğünü gösterir. Hayek, piyasadaki her bir aktörün çok az şey bildiğini ve bütünün hepsini bilmesinin mümkün olmadığını belirtir. Bilgi ve eylemin bireysel alanlarının sistemin herhangi bir alanında meydana gelen bilgi değişiminde sistem çapında bir ayarlama zinciri oluşturarak çakıştığını ifade eder. Yeni Avusturyalı bir ekonomist olan Hayek girişimcilik teorisinde, bilgi kullanımına ve daha özel olarak da pratik bilgiler temelinde girişimcilik araştırmalarına önemli katkılar sağlamıştır. Hayek'e göre, bilgi açığı, girişimciliğin varlığının temel koşuludur. Hayek, bilgi eksikliği nedeniyle, başlangıç koşullarından yoksun ve daha sonra girişim süreci boyunca eklenen, daha ziyade yardımla geliştirilen yeni bir bilgi için varolan bir bilgiye atıfta bulunmadığını vurgular. Dolayısıyla, Hayek'in belirttiği gibi, girişimci olmak "keşif süreci" anlamına gelir (Swedberg, 2002).

Piyasa süreci Hayek'in "kendiliğinden düzenin" önde gelen kavramıdır. Kendiliğinden düzenin insan tasarımı sonucunda değil, bir insan eylemi olarak ortaya çıktığını belirtir (Hayek, 1967). Piyasa, Hayek'e göre kendiliğinden bir düzen ise, o zaman piyasa katılımcıları bu düzeni kısmen anlamakta ve hiç kimse sistemin nasıl çalıştığını ayrıntılı olarak bilmemektedir. Kendiliğinden düzende hiç kimse teorik bir anlayışa sahip olmasa bile kendi çalışma yasalarını takip eder. Katılımcılar her zaman sistem içinde yeni fırsatların bulunmasından kazanç elde etmeyi umarlar. Bu nedenle Hayek piyasa rekabetini "keşif süreci" olarak tanımlamıştır (Hayek, 1978). Hayek'in "keşif süreci" olarak rekabet fikri (1978), neoklasik tahsis kavramından oldukça farklıdır. Genel denge modelinde, zevkler ve teknoloji veriyken; fiyatlar, bilinen kaynakları en yüksek değerli kullanımlarına tahsis etmektedir. Bilinen yöntemler, bilinen tercihlerin en iyi şekilde karşılanması için bilinen kaynaklara uygulanır. Hayek'in piyasa sürecinde aksine, kaynakların, zevklerin ve teknolojinin bilgisi dağınıktır. Hiç kimse, firma ya da hükümet ajansı, kaynakları optimal bir şekilde tahsis etmek için gerekli tüm bilgiye sahip değildir. Kaynaklar daima daha tatmin edici biçimde tahsis edilebilir. Böylece sistemdeki herkese, kaynaklarını kârlı bir şekilde yeniden tahsis etmesine olanak tanıyan yeni bilgi ya da bilgi üzerine şans verebilir. Bu gibi keşfetme eylemleri, piyasa sürecinin özellikleridir. Kirzner'in teorisini anlamak için, bu tür "keşif" eylemleri arasında yaratıcılığı dahil etmek önemlidir. Hayek'e göre yeni teknikleri keşfedenler kar elde edeceklerdir. Eski şeyleri yapmaya bağlı olanlar kayba uğrayacaktır. Hayek'in "keşif süreci" kuramı Kirzner'in "Girişimsel Keşif Teorisinin" önemli bir parçasını oluşturur.

Schumpeter Avusturyalı bir iktisatçıdır ve Menger'in büyük müridi Böhm-Bawerk'in öğrencisidir. Hem ulusal köken hem de entelektüel miras yönüyle Avusturyalı bir iktisatçıdır. Fakat Avusturya İktisat Okulu ve Schumpeter'in piyasa sürecine dair yaklaşımları iki nedenden dolayı farklıdır. İlk olarak Schumpeter, Walras'ın genel denge modelini analizinin merkezine koymuş ve Menger'in katkılarını inkâr etmiştir. İkincisi, Schumpeter kapitalizmin yıkılarak sosyalizmle yer değiştireceğini vurgulamıştır ki, bu durum Avusturya İktisat Okulunun bakış açısına göre oldukça imkânsızdır. Sonuç olarak Schumpeter'in piyasa süreci teorisi modern Avusturya İktisat Okulundan tamamıyla farklıdır. Modern Avusturya İktisat Okulu için piyasa süreci, değişen şartlara uyum sağlayan dengenin nasıl sağlandığı ve bozulan dengenin nasıl tekrardan düzeltildiğini ortaya koyar (Denge kelimesine itiraz vardır çünkü bazı Avusturyalılar denge kelimesi yerine koordinasyon kelimesini kullanmaktadır). Bu anlamda Schumpeter bir piyasa süreci teorisine sahip değildir. Piyasa düzeni Kirzner ve Schumpeter arasında tamamlayıcılık ve farklılık olduğunda ortaya çıkar. Kirzner bir denge teorisi ortaya koyar ve girişimciyle diğer aktörlerin planlarını koordine eder. Schumpeter'in girişimcisi diğer aktörlerin planlarını yıkar. Bu fark önemli bir farktır. Dengeleyen girişimci olmadan Schumpeter, dengesiz girişimci tarafından bozulan düzeninin varlığını açıklayamamaktadır. Dolayısıyla Schumpeter'in piyasa süreci teorisi yoktur (Kirzner, 1999).

3. Kirzner'in Girişimcilik Teorisi

Israel M. Kirzner, Mises'in bir öğrencisidir. Aynı zamanda Hayek'in "keşif süreci" ve "rekabet teorisinden" etkilenmiştir. Kirzner'in girişimcilik teorisi, Avusturya İktisat Okulu piyasa teorisinin bir parçası ve aynı zamanda diğer Avusturya İktisat Okulu mensupları gibi bu okulun kurucusu olan Carl Menger'in izini taşımaktadır.

Kirzner girişimcilikle ilgili olarak iki şeyi kastetmektedir. Bunlardan ilki, girişimciliğin yeni fırsatlara karşı uyanıklık olduğudur. Bu tanım girişimciliğin neye benzediği ile ilgilidir. İkincisi; girişimciliğin, böylesi bir fırsatın keşfinden sonra ortaya çıkan yenilikçi eylemler dizisi olduğudur. Bu da girişimcinin ne yaptığı ile ilgilidir. Kirzner bu durumu şöyle

örneklendirmektedir. Bir profesör her gün sınıfa aynı yolu takip ederek yürür. Bu yol veri bilgisiyle onun için optimal olanıdır. Çünkü onun en kısa sürede sınıfa ulaşmasını sağlar. Bir gün, biraz dolambaçlı bir yolun kendisine alışkın olan yol boyunca onu sıkıştıran dekanından kaçmasına izin verdiğini keşfeder. Dolayısıyla profesör, yeni araç ve amaç çerçevesinde yeni bir yol bulmuştur. Seyahat süresini en aza indirmiştir. Sınıfa giderken daha az rahatsız olmuştur. Bunu düşünürken hem seyahat süresini hem de kötü olduğunu düşündüğü dekanından uzaklaşmayı yeğlemiştir. Böylece onun amaçları değişmiştir. Araçlar da değiştirmiştir. Farklı bir yol kullanmıştır. Profesör bu değişimi sadece yolunu değiştirerek durumunu iyileştirmek için fırsatlara uyanık olarak yapmıştır. Yeni yol, bir kar fırsatıdır. Yeni yoldan geçerek kar elde edebilir. Keşfettiğindeyse, eylemleri değişir. Onun için bu bir yeniliktir. Yeni bir yol düşünseydi fakat bulduğu yol oldukça uzun olsaydı, doğru kar fırsatını elde edemeye ve alamayacaktı. Aynı zamanda dekan, profesörü yeni yolunda bulabilir ve bu yeni plan başarısız olabilir. Bu durumda yeni yolu takip eden profesör karlı değil fakat bir kar beklentisi içinde olacaktır.

Geleneksel neoklasik mikro iktisat profesörün eski yolun onun zamanını minimize etmeyi varsaydığını açıklar. Aynı zamanda rahatsızlık duygusunu en aza indirmeyi amaçladığını da açıklar. Fakat eski yoldan neden yeni yola hareket ettiğini açıklayamaz. Bu tür bir hareketle fırsata karşı uyanık davranan girişimciye benzer. Hareket ederek girişimci gibi davranır. Bu durumda girişimcilikle ilgili iki bakış açısı mevcuttur. Birincisi yenilik varsa orada keşif vardır. Fakat uyanıklık olmazsa bu keşfedilemez. Aynı zamanda yenilikçilik eyleminin uyanıklıktan doğması gereklidir. Aynı zamanda bir kişi gerçekten uyanıksa, o kar fırsatlarını keşfeder ve eyleme geçer. Böylece uyanıklık yenilikçilik eylemini harekete geçirir. Dolayısıyla Kirzner için girişimciliğin tanımlanmasında iki unsur vardır. Bunlardan birincisi uyanıklık diğeri de eylemdir.

3.1. Girişimcilik Uyanıklıktır

İlk anlamıyla girişimcilik eylemin bir yönüdür. Seçimle ilgili geleneksel neoklasik mantıktan farklı olan Avusturya İktisat Okulunun mantığını oluşturur. Böylece girişimcilik, Avusturya İktisat Okulunun mikroekonomisinde vardır fakat neoklasik mikro iktisatta yoktur. Seçim mantığının her iki çeşidinde, her insan eylemi kıt kaynakların dağılımının kullanım alanları arasında rekabet gerektirdiğini ortaya koyar. Diğer kaynaklar dahil olmasa bile, seçim yapan zamanını ve dikkatini farklı olası faaliyetler arasında dağıtmak zorundadır. Temsilci kaynakları dağıtırken bazı amaçlarını, fayda ve net gelir gibi maksimize etmeye çalışır. Buna karşın neoklasik iktisatta temsilcinin amaçları ve araçları veri kabul edilmektedir. Bu eylem modeli bazı bilimsel bağlamlarda yararlıdır. Fakat temsilcinin amaç ve araçlarındaki değişimlerin çerçevesindeki değişimi açıklayamaz.

Kirzner'e göre girişimcilik seçim yapanın amaç ve araç çerçevesini değiştirir. Böyle bir değişim olur çünkü girişimci eylem için yeni olasılıklara karşı uyanıktır. Girişimci uyanık değilse, yeni amaç araç çerçevesine asla ayak uyduramaz. Fakat değişim insan eyleminin özelliği için gereklidir. Çünkü zaman geçidi değişime ve belirsizliğe maruz kalır. Böylece uyanıklık, bütün insan eylemleri için geçerlidir. Fakat bir nehire iki kere girilmeyeceğinden, bütün eylemler doğaçlama bir unsuru kapsar. Böyle bir doğaçlama yeni fırsatlara karşı uyanıklık olmaksızın gerçekleşmez.

Girişimciler yeni fırsatlara karşı uyanıktır. Kirzner girişimcinin keşfettiğini söyler. Keşif kelimesi, girişimcinin elde ettiği fırsatın zaten orada olduğunu habercisidir. Buna karşın girişimci böyle fırsatları yaratabilir. Onun yarattığı herhangi bir fırsat dıştaki gerçeklikle uyumlu olmak zorundadır. Dışsal kısıtlamalara uymalıdır. Böylece, girişimci yaratıcılığını

kullandığı zaman bile keşif kelimesini kullanmak Kirzner'e doğru olur. Fırsatlara karşı uyanık girişimciler, ekonominin dengeye gelmesini sağlar. Kirzner'in teorisinde bir kişinin neden diğerinden daha fazla uyanık olduğu ortaya konulmamıştır. Ama gerekli seviyede uyanıklıktan herkesin yararlanabileceğini belirtir. Böylece, fırsatlar, parlak şeyler olan herkesin kullanabileceği girişimciden bağımsız, nesnel bir olaylar olarak ortaya konulur.

Ekonomi politikalarını ve kurum tiplerini anlamaya müsait bir kavram ve aynı zamanda tanımı zor bir kavram olarak girişimsel uyanıklığı ortaya koymak gerekmektedir. Kirzner'e göre girişimci bir üretim faktörü değildir ve hatta özel bir üretim faktörü bile değildir. Girişimsel uyanıklığın özellikleri aşağıda özetlendiği gibi geleneksel üretim faktörlerinden bile farklıdır:

- i) Girişimci uyanıklığı piyasa fırsatları bilgisini taşımayı gerektirmez.
- ii) Girişimci uyanıklığı dağıtılamaz ve sözsüzdür.
- iii) Girişimcilik hizmetini kiralayabilecek bir piyasa mevcut değildir. Bu nedenle girişimcinin arz ve talep eğrisi yoktur.
- iv) Girişimcilik maliyetsizdir.

3.1.1. Girişimsel Uyanıklık Üstün Bilginin Tek Sahipliğini Temsil Etmez

Girişimsel uyanıklık bilginin nerden ve nasıl elde edileceği bilgisidir. Girişimsel uyanıklık bir çeşit ön bilgidir. Daha da spesifik olanı, girişimsel uyanıklığın piyasa bilgisinin yalnızca nerden bulunacağı değil piyasa verisinin nerden bulunacağını bilmektir.

Uyanıklığın tanımıyla ilgili önemli gösterge piyasa fırsatları ile ilgili üstün bilginin sahipliğini göstermeyeceğidir. Girişimci bu bilgiyi paylaşmak zorunda değildir. Uyanıklık aynı zamanda daha ucuza üretim faktörlerini nerden bulacağını veya çıktıları daha pahalıya nereye satacağını bilmek değildir. Böylece girişimcilik, bir bilginin tek başına sahipliğinden daha çok var olan veya yeni bilgi fırsatlarının uyanıklığıdır (Kirzner, 1984:3). Girişimcilik üstün bilginin kullanıma uygun hale getirilirse girişimsel bilginin kiralanabildiği faktör piyasasından elde edilebilir. Buna karşın böyle bir piyasa yoktur.

3.1.2. Girişimsel Uyanıklık Yayılmaz ve Örtüktür

Girişimsel uyanıklık geleneksel üretim faktörlerinden, teknik anlamda tamamıyla farklıdır. Girişimci bilginin nasıl yayılacağına, yayılırken nasıl rekabet edeceğine karar verir (Kirzner 1983: 64). Karar alma esnasında verilen amaçlara ulaşabilmek anlamında önsezilerini düşünmez. Bireysel girişimciler dağıtım için karar almazlar. A kişisi girişimcilik fırsatının %10'nu keşfederken, geri kalan %90'nını B kişisi keşfedecektir. Girişimsel uyanıklık beşerî sermaye gibi elde edilebilen bir kaynak değildir. Girişimcilik ve teknik bilgi arasındaki en temel farklılık girişimcinin daha önceki bilgi hakkındaki farkındalık eksikliğidir. Önsezilerin farkında olmaktan daha çok girişimcilerin faaliyetleri basit olarak onların önsezilerine yansır. Bu örtük durum, daha öte bir bakış açısıyla girişimcilerin uyanıklığını açıklamayacak olmasıdır. Kurumsal içerik ve oyunun kuralları üretkenliği artırıcı faaliyetler yenilik gibi verimsiz ve yeniden dağıtım faktörleri arasında rant arama ve organize suç arasındaki dağılımını büyük ölçüde etkiler.

3.1.3. Girişimsel Hizmetleri Kiralayabileceğimiz bir Piyasa Yoktur

Girişimsel hizmetlerin kiralanabileceği bir piyasa yoktur. Çünkü girişimci, herhangi bir fırsat için girişimsel uyanıklık ihtiyacının farkında değildir. Üstelik piyasa girişimsel uyanıklığa sahip

olan bireyleri tanımaz. Bireylerin girişimsel fırsatları algılama konusunda farklılıkları olmasına rağmen kar fırsatlarını ve fiyat farklılıklarını keşifte herhangi bir kabiliyet tanımlaması yapılmaz. Girişimciliğin arz ve talep eğrileri yoktur. Piyasa girişimcilik hizmetini talep etmez. Piyasa katılımcıları arasında eksik plan koordinasyonu göz ardı edilebilir. Belirtildiği üzere bir girişimciyi kiralamak bir girişimci olmaktır. Piyasa girişimciliği eksik koordinasyon ve fırsatların var olduğunu fark etmez ve gerekli düzeltmeler olarak tanımaz. Kamu politika yapıcılarının göstergesi girişimcilikte dışsal olarak tanımlamak oldukça problemdir.

3.1.4. Girişimcilik Maliyetsizdir

Girişimcilik bilgisinin temel özelliği kendiliğinden öğrenilmesidir. Bu anlamda kendiliğindenlik plan yapmaksızın gerçekleşir. Girişimsel uyanıklık bilgi dağıtımını gerçekleştirmeksizin kullanılmayan kar fırsatlarını ortaya çıkartmaktır. Girişimci sürpriz bilgi araştırırken, onların araştırmaları öncelikle kaçan bilgi parçasının sonucu değildir. Onlar ne kadar bilginin eksik kaldığını bilmezler. Kaçan bilginin kaybolan bilginin değerini bilmezler. Uyanıklık kesin olmayan araştırma bilgisi için fark edilmeyen bilgiyi kapsar.

Teknik bilginin kullanım maliyeti fırsat maliyeti cinsinden ölçülür. Belirli bir amaç için kullanılan teknik bilginin kullanım maliyeti vazgeçilen en iyi alternatiftir. Aksine girişimsel uyanıklık alternatif maliyeti kapsamaz. Çünkü önsözler kendiliğinden öğrenilir. Hiçbir kaynak girdisiyle onları içermeyi kapsamaz. Çünkü kesin olarak bu bilginin veya araştırılması üstlenilmemektedir. Bununla birlikte maliyetsiz olarak girişimsel bilgiyi tanımlarken, Kirzner potansiyel yanlı anlamalardan kaçınmak için sınıflandırma yapar.

3.2. Girişimcilik Eylemdir

İkinci anlamıyla girişimcilik, bir fırsatın uyarı keşfinden sonra gelen eylem dizisidir. Bu eylemlerin keşiften sonra gerçekleşmesi gereklidir. Eğer bir girişimci bir fırsat için eylemde bulunmazsa, onu hiç keşfetmemiş demektir. Kirzner'e fiyat farkının fark edilmesinin bir eylem olmadığını ifade eder. Kirzner'e göre bunun eylem olmamasının nedeni kaynakların nasıl koordine edileceğinin tahmin edilmediği ya da karla ilgilenilmediği içindir. Her durumda, hareketsizlik, fiyat uyumsuzluğunun, bireyin önceden var olan eylem biçimini tercih ettiği planlarda değişmiş herhangi bir hayal ile aynı olmadığına işaret etmektedir. Eğer girişimci eylemde değilse; bilgi eksikliği, irade eksikliği ya da başka nedenlerden dolayı istememesi nedeniyledir. Bunu yapmak istemiyorsa, fırsatta yoktur.

Bireysel eylemde girişimsel rol, amaç ve araç çerçevesinde değişim yarattığı gibi, piyasadaki girişimsel rolü de değiştirir. Kirzner, girişimciliğin piyasadaki dar ekonomi unsurlarıyla tam olarak aynı mantıksal ilişkiye sahip olduğunu belirtir. Çünkü bireysel eylemde girişimcilik unsurları karar vermenin etkinlik yönleriyle ilişkili olarak oluşturulur.

Kirzner girişimcilik faaliyeti olmadıkça, piyasa sürecinin ortaya çıkmayacağını belirtmektedir. Bu ifade önemli bir etkiye sahiptir. Bir dereceye kadar tüm piyasa katılımcıları girişimcidir. Farklı derecelere de olsa hepsi uyanıktır. Girişimcilik bazen birkaç özel kişinin mülkiyetindedir. Kirzner insan eyleminin evrensel bir özelliği olarak daha bilimsel bir görüşü övmektedir.

Kirzner'in piyasa teorisinde arbitraj, girişimciliğin ana çerçevesini oluşturur. Bu şart, girişimciliği çok dar bir şeye indirgemek gibi görünmektedir. Fakat Kirzner, arbitrajın en özenli girişimlerini bile kapsayan genişletilmiş bir anlamının olduğunu vurgulamıştır. Böylece Kirzner'in teorisinin sınırlı ve uygulanamaz oluşu ortadan kalkar. Çünkü onun için girişimci

arbitrajcıdır. Kirzner'in arbitrajcısı oldukça yaratıcı ve yenilikçi önemli kurumsal yönetici kabiliyetlerine sahip birey ya da kurumlardır. Bir iş planı oldukça karmaşıktır. Ne kadar karmaşık olursa olsun, plan girdi satın almayı ve çıktı satışını gerektirir. İş planını yeterince uzak ve soyut bir perspektiften ele alırsak, her zaman bir piyasadan satın alıp ve başka bir piyasada satış yapmayı görebiliriz. Bu plan için iki dizi piyasa arasında arbitraj gerekir. Dün alınan bugün satılıyor olsa bile, iki farklı piyasa vardır. Bunlar dünün piyasası ve bugünün piyasası diye adlandırılır. Plan başarılı olursa, satış değeri alış değerini geçer. Bu durumda girdiyi ucuza alıp, çıktıyı daha yüksek fiyattan satabilir. Henry Ford'un montaj hattındaki yenilik, yeni bir üretim metodundan oluşur. Montaj hattı bir iş başarısıdır. Çünkü girdi fiyatları ve çıktı fiyatları arasında fark oluşmuştur. Bu anlamda montaj hattı Henry Ford için bir arbitraj fırsatını temsil eder. Onun başarısı aynı zamanda yaratıcı bir eylem ve arbitraj fırsatının keşfine dayalıdır.

3.3. Girişimci Piyasa Düzenine Neden Olur

Kirzner'in teorisinde piyasa düzeni girişimci tarafından sağlanır. Girişimsel uyanıklık eylemi olmaksızın değişmeyen hareketlerimiz yavaş yavaş altta yatan kıtlıklarla tutarlı olmaktan uzaklaşacaktır. Kirzner'in teorisinde, rakiplerin ve yenilikçi girişimciliğe başlamanın yarattığı piyasadaki oynaklığın kaotik bir etkisi yoktur. Piyasa süreci yeni kar fırsatlarını araştıran uyanık girişimcinin sürdürdüğü dinamik bir süreçtir. Piyasa süreci boyunca, ekonomik teşvikler kaynakların insanlara yeniden dağıtımını için vardır. İnsanlar bu gibi teşviklere tepki verir. Fakat teşvikleri ve kaynakların yeniden dağılımını fark etmek için bireysel yetenek gereklidir. Değişikliklere ve dengesizlik durumuna dikkat eden bireyler, fırsatları değerlendirip ekonomik kazançlar elde etmeye yönelirler. Böylece girişimcinin rolü, keşfetmek ve üretken kaynakları yeniden dağıtmak yoluyla piyasa fırsatını yakalamaktır.

3.4. Girişimcilik Bir Süreçtir

Kirznerci anlamda bir fırsat, ancak eylem varsa görülebilir. Bunun fırsat maliyeti yoktur. Sürecin aslı, beklenmeyen bir fırsatın kasıtlı olmayan keşfidir. Bu açıklama bir şeyi ima etmek için kullanılmamalıdır. Buna karşın girişimsel fırsatın keşfi parasal maliyet ve gelirleri hesaplamayı gerektirmez. Kirzner fırsatı görmek için planlamanın ve hesaplamının gerekli olduğunu görür (Kirzner, 1973, 74-75).

Kirznerci girişimciliğin en basit örneğini yani anlık arbitrajı düşündüğümüzde bir fiyat farkının keşfedilmesiyle ilişkili hiçbir fırsat maliyeti yoktur. Fakat arbitraj, bu piyasada satın alıp başka bir piyasada satmayı seçtiğinde, maliyet ve gelirleri hesapladığını kabul eder. Muhtemel satın alma fiyatına, masrafsız keşiflerinin arbitraj imkânlarını olası eylemler listesine koyduğundan artık beklediği herhangi bir işlemin masrafını ekler. Arbitraj imkânı onun seçim listesi içinde olduğunda, potansiyel girişimci olağan ekonomik maksimizasyon hesabını kullanır. Arbitraj maliyeti yeterince düşükse keşif, gerçek bir keşif olur. Böylece, girişimci keşif, maliyetsizdir; girişimci, gördüğü şey üzerinde hareket edip etmeyeceğine karar verirken maliyetlerini hesaplar.

Girişimcilik birçok aşamayı kapsayan bir süreçtir. Ancak sürece yeterince uzak ve soyut bir perspektiften bakıldığında, ayrıntıları gözden kaçırılabilir. Bu bakışa Kirzner uyum sağlamıştır. Kirzner'in teorisinde, keşif sürecinin aşamaları gözden kaçabilir. Fakat dikkatlice bakıldığında, farklı zamanlarda gerçekleşen farklı aşamalar görülebilir. Kirzner'in girişimci keşif sürecinin aşamaları üzerine ilgi eksikliği, var olmadıklarını veya teorisinin var olduğunu inkâr ettiğini ima etmemektedir.

3.5. Kirzner'in Girişimcilik Teorisinin Eleştirisi

Kirzner'in girişimcilik üzerine yaptığı çalışmalar yaygın olarak takdir edilse de birçok açıdan eleştirilmiştir. Özellikle Kirzner'in girişimcilik teorisinin gerçek dünyadaki girişimcilerin psikolojik özelliklerinden ve uyanıklığın belirleyicilerinden soyutlanması bu eleştirilere zemin hazırlamıştır. Örneğin, High (1986), Kirzner'i gerçek dünya girişimciliğini mutlaka çevreleyen belirsizlikten soyutladığı için eleştirmiş ve böylece pratikte girişimcilik faaliyetinde kararın verdiği rolün ihmal edildiğini vurgulamıştır. Buna ek olarak, Lavoie (1994) Kirzner'i, girişimciliği kültürel boyuttan soyutladığı için eleştirmiştir. Klein ve Foss (2010), İsrail Kirzner'in girişimciliğin etkili uyanıklık paradigmasına itiraz etmiştir. Kirzner, kaynakların ve ürünlerin fiyatlarında objektif ve eşzamanlı olarak var olan farklılıklar olarak düşünülen kâr fırsatlarının keşfedilmesinin girişimciliğin temel taşı olduğunu savunmuştur. Dolayısıyla Kirzner için girişimci, esasen fiyatların düşük olduğu belirli bir malı satın alan ve fiyatların yüksek olduğu yerde satan bir arbitrajcıdır. Hiçbir belirsizlikle karşı karşıya kalmaz, sermaye riskini göze almaz ve her zaman mevcut kar fırsatı için üstün uyanıklığından kar elde eder. Foss ve Klein bunun yerine, Frank Knight ve Ludwig von Mises'in belirsiz gelecekteki piyasa koşullarının "karar" konusuna odaklanan girişimciliğe dair bir yaklaşım önermişlerdir. Karar, ürünün tamamlanması ve satılması aşamasına kadar girişimci tarafından organize edilip kontrol edilen belirli zaman alan üretim süreçlerine kaynak tahsis etme eyleminde uygulanmaktadır. Foss ve Klein için girişimci bu nedenle bir kapitalisttir. Kapitalist firma, gelecekteki ürün fiyatları ve pazarları hakkındaki kararını somutlaştıran üretken kaynak bileşimleri üzerinde mülkiyet ve karar alma kontrolünü kolaylaştırmak için girişimci tarafından oluşturulan bir organizasyondur.

4. Sonuç

Avusturya İktisat Okulunun girişimcilik kavramı, insan eyleminin özünde bulunan bir özellik aynı zamanda fırsatların varlığı, keşfedilmesi ve kullanılması üzerine odaklanmış dinamik bir süreçtir. Avusturya İktisat Okulu piyasa dengesine verdiği rol nedeniyle ana akım ekonomiyi eleştirir. Özündeki iddia, ekonomideki dengenin süreçsel doğasının inkâr edilmesidir. İnsanlar bugün pasif ve bireysel karar verme sürecine girer; burada bugünün sonucu dün yapılan bir karara dayanır, yeterince kabul edilmez. Kısacası, tartışmanın özünde piyasanın dinamikliği, insanların eksik bilgi sahibi olduğu ve geleceğin bilinmemesi vardır. Bu nedenle insanlar ayakta kalabilmek için kendiliğindenlik ve yaratıcılık göstermelidirler. Girişimci, bu aktif özelliğin özetidir.

Avusturya İktisat Okulunun temel yapı taşları Hayek ve Mises'in çalışmalarına dayanmaktadır. Hayek'in analizinde bilginin eksik doğasına, kendiliğindenliğine ve bilinmeyen bir geleceğe yer verilmiş, kararlı durum dengesinin hiçbir zaman elde edilemeyeceği ima edilmiştir. Mises için, girişimcilik insani bir niteliktir. Farklı yerlerde ve durumlarda herkesin esas itibarıyla girişimci olduğunu belirtir. Mises, girişimcinin sermayeye ihtiyaç duymayacağını ve risk üstlenmeyeceğini vurgular. Çünkü Mises'e göre sermayeye erişmesi gereken ve riski üstlenenin girişimci değil kapitalist olduğunu ifade eder. Buna karşın, dinamik ekonomide bilgi ne tamamlanmış ne de kusursuzdur, bu nedenle piyasalar dengesizlik halindedir ve girişimcilik işlevini kapsayan dengesizliktir.

Ana akım iktisatla çok ortak noktası olan Hayek'in analizi piyasadaki tüm katılımcıların fiyat alıcı olduğunu varsayması nedeniyle dizi problem içerdiğinden, fiyatların nasıl belirlendiği ve onların dengeye tekrar nasıl sağlayacağı bir sorun olarak kalmıştır. Kirzner, Hayek'in bu teorik boşluğunu Mises tarafından geliştirilen girişimsel fiyat ayarlama teorisini kullanarak doldurmaya çalışmıştır. Kirzner'in teorisinde, girişimci bir fiyat alıcıdır.

Girişimciler ekonomik koşullardaki değişimleri algılar, yeni piyasa koşullarına uyum sağlamak için uyarlanan fiyatlar ve bireysel kararlar arasındaki eksik koordinasyonu keşfederler. Dolayısıyla, Kirzner'in girişimcilik teorisi birçok eleştiriyle birlikte modern piyasa ekonomilerinde ekonomik koordinasyon sürecinin açıklanmasına dayanır. Bu yönüyle Avusturya İktisat Okulu çalışmalarına ve modern girişimcilik teorilerine Kirzner'in önemli katkılarının olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Foss, N. J. & Klein P. G. (2010). Alertness, Action, and the Antecedents of Entrepreneurship. *The Journal of Private Enterprise*, 25(2):145-164.
- Humphreys, J. (2007). "Everything You Always Wanted to Know About Austrian Economics", *Review-Institute of Public Affairs*, Volume:59, Issue:1,
- Garrison R. W. (2008). "Austrian Economics", in William A. Darity Jr. (ed.). *International Encyclopedia of the Social Sciences*, 2nd ed., volume 1: 210 –212. Detroit, USA: Macmillan.<http://www.auburn.edu/~garrir/austrecon.pdf> (Erişim:20.12.2016)
- Hayek, F. A. (1945). "The Use of Knowledge in Society", reprint form the *American Economic Review*, XXXV, number 4; September, 1945: 519 – 30.
- Hayek, F. A. (1948). "Individualism and the Economic Order", Chicago: University of Chicago Press. drich A. von (1952). *The Counterrevolution of Science*, reprint 1979, Indianapolis: Liberty Press.
- Hayek, F. A. (1952). "The Sensory Order", London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Hayek, F. A. (1967). "Studies in Philosophy, Politics and Economics", London: Routledge & Kegan Paul.
- Hayek, F. A. (1978). "New Studies in Philosophy, Politics, Economics and the History of Ideas", London: Routledge & Kegan Paul.
- High, J. (1986). "Equilibration and Disequilibrium in the Market Process", in I.M. Kirzner (ed.). *Subjectivism, Intelligibility and Economic Understanding*, New York: New York University Press, 111–121.
- Kirzner, I. M. (1973). *Competition and entrepreneurship*. Chicago: University Press.
- Kirzner, I. M. (1983). "Entrepreneurs and the Entrepreneurial Function: A Commentary" in J. Ronen (ed.). *Entrepreneurship*, Lexington, MA: D.C. Heath, 281–290.
- Kirzner, I. M. (1984). "The Entrepreneurial Process", in C.A. Kent (ed.). *The Environment for Entrepreneurship*, Lexington, MA: Lexington Books, 41–58.
- Kirzner, I. M. (1999). "Creativity and/or Alertness: A Reconsideration of the Schumpeterian Entrepreneur", *The Review of Austrian Economics*, 11: 5–17 <http://ideas.repec.org/a/kap/revaec/v11y1999i1-2p5-17.html>. (E.T.: 10.05.2016).
- Lachmann, L. M. (1994). *Expectations and the Meaning of Institutions: Essays in Economics* by Ludwig Lachmann, ed. Don Lavoie, London and New York: Routledge.
- Menger, C. (1871). *Principles of Economics*, 2007 Ludwig von Mises Institute. Alabama. <http://mises.org/books/mengerprinciples.pdf>, (Erişim:22.02.2016).

Mises, L. (1949). Human Action. A Treatise on Economics, 1998 Scholar's edition, reprint of first edition with 1954 index. Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute. <http://mises.org/Books/HumanActionScholars.pdf> (Erişim:17.12.2016).

Swedberg, R. (2002). Entrepreneurship: The Social Science View, Oxford: University Press.

EXTENDED ABSTRACT

The Place and Importance of Kirzner's Entrepreneurship Theory in the School Austria Economy

Kirzner who is one of the important representatives of the Austrian School of Economics has contributed to the entrepreneurship literature essentially by “Enterprising Discovery Theory”. One of the origins of Austrian School of Economics which is separated from neoclassical economics (main stream economics) is based on the idea that the markets will not attain to the equilibrium by itself. Although neoclassical economics claims that the market will reach to the equilibrium by itself, Austrian Economics School claimed that equilibrium will not be sustained by itself and there will be need for entrepreneurship. The essence of the debate lies on the dynamic of the market, missing information and unknown future. For this reason, human beings should show spontaneity and creativity to keep up. Entrepreneur is the summary of this active subjectivity. For example, Mises talks about the market process but emphasizes that entrepreneurship will emerge during the process of market disequilibrium. Hayek’s analysis has some problems which has several common points of the main stream economics. Because Hayek assumes that all of the participants of the market are price taker. The price determination and its equilibrium properties are continued to be problem. Kirzner tried to fulfill this theoretical gap by the “Entrepreneur Price Adjustment Theory”. According to Kirzner’s theory, the price taker is entrepreneur. Entrepreneurs perceive the change in economic conditions and discover the incomplete coordination between adopted prices and individual decisions. Kirzner’s entrepreneurship perspective is the explanation of economic coordination process in modern market economies. Consequently, this study aims to analyze the place and importance of Kirzner’s entrepreneurship within the Austrian Economics School and contributions to the modern entrepreneurship theories.

This study reviews the literature on Austrian School of Economics and Kirzner’s contribution to the entrepreneurship in terms of economics, their differences and similarities. The subject of the study is restricted by the entrepreneurship and the contributions to the economics are generally provided. According to the Kirzner’s theories, entrepreneur is a price taker. Entrepreneurs perceive the change in economic conditions and discover the missing coordination between adopted prices and individual decisions. Consequently, Kirzner’s entrepreneurship theory is based on the explanation of the economic coordination process in the modern market economies although there is a lot of critics. In this way, Kirzner has several important contributions to the works of Austrian Economics School and modern entrepreneurship theories.